

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ASOCIACIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1969 2, 8, 9, 12, 13, 15 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-428(2)

2021 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. rugsėjo 29 d. sprendimo Nr. SV-S-212 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 2 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo Nr. IX-1969 2, 8, 9, 12, 13, 15 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIVP-428(2) (toliau – Asociacijų įstatymo pakeitimo projektas), tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui tobulinti Asociacijų įstatymo pakeitimo projektą pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Galiojančio Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 7 punkte nustatyta, kad naujų asociacijos narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos turi būti nustatytos asociacijos įstatuose. Pagal galiojančią tvarką, nustatytą Asociacijų įstatymo 8 straipsnio 7 dalyje, siekiant pakeisti naujų narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarką bei sąlygas, turėtų būti keičiami asociacijos įstatai, o tokį sprendimą galėtų priimti visuotinis narių susirinkimas, pritarus ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių asociacijos narių. Asociacijų įstatymo pakeitimo projektu siūloma atsisakyti nuostatos, kad asociacijos narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarka bei sąlygos turi būti nustatytos asociacijos įstatuose, ir siekiama pavesti šią funkciją visuotiniam narių susirinkimui. Visuotinis narių susirinkimas atskiru sprendimu nustatytų ir keistų asociacijos narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarką bei sąlygas, o tokiam sprendimui priimti pakaktų mažesnės balsų daugumos – t. y. jei „už“ balsuotų daugiau susirinkime balsuojančių susirinkimo dalyvių negu „prieš“.

Vadovaujantis Asociacijų įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi, asociacijos esmė ir paskirtis yra koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus. Asociacijos veikla remiasi narystės pagrindais, todėl naujų narių priėmimas yra vienas iš esminių asociacijos sprendimų ir sėkmingos veiklos pagrindas. Asociacijų įstatymo pakeitimo projektu siūlomas reguliavimas palengvintų naujų narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarkos bei sąlygų nustatymą ir keitimą, galimai sukeltų dažną tos tvarkos keitimą ar pritaikymą konkrečioms esamiems ar būsimiems asociacijos nariams, neatitiktų asociacijos narių interesų ir teisėtų lūkesčių išsaugoti asociacijos narių kvalifikuota balsų dauguma jau priimtus sprendimus. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, naujų asociacijos narių priėmimo, narių išstojimo ir pašalinimo iš asociacijos tvarką bei sąlygas tikslinga ir toliau nustatyti asociacijos įstatuose, atsisakant numatomo Asociacijų įstatymo 8 straipsnio papildymo ir 12 straipsnio 2 dalies 7 punkto išbraukimo, tačiau papildomai Asociacijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 7 punkte numatant galimybę asociacijai savo įstatuose nustatyti kitokią naujų narių priėmimo tvarkos ir sąlygų nustatymo (atitinkamų įstatų nuostatų) keitimo tvarką (t. y. nereikalauti, kad tokiam įstatų paketui pritartų ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių asociacijos narių). Tokiu būdu asociacijai būtų suteikiama galimybė pačiai pasirinkti ir nuspręsti, ar jai tinkamas Asociacijų įstatymo nustatytas reguliavimas, ar vis dėlto asociacija norėtų nusistatyti kitokią asociacijos narių balsų daugumą, kuriai esant įstatuose galėtų būti atliekami nurodomos tvarkos ir sąlygų keitimai.

2. Asociacijų įstatymo 12 straipsnio 2 dalies 4 punkte nustatyta, kad asociacijos įstatuose turi būti nurodyti asociacijos veiklos tikslai, kurie turi būti apibūdinti aiškiai ir išsamiai, nurodant veiklos sritis ir rūšis. Toks reikalavimas įtvirtintas ir Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.47 straipsnio 2 dalyje. Analogiškas reguliavimas nustatytas ir kituose, atskiras juridinių asmenų teisinės formas reglamentuojančiuose įstatymuose (žr., pvz., Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 6 straipsnio 2 dalies 4 punktą). Be to, vadovaujantis Civilinio kodekso 2.74 straipsnio 2 dalimi, viešieji juridiniai asmenys turi specialųjį teisumą, t. y. jie gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštaruoja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams. Civilinio kodekso 1.82 straipsnio 2 dalis nustato pirmiau minėtų reikalavimų pažeidimo pasekmes – viešųjų juridinių asmenų sudaryti sandoriai, prieštaraujantys jų veiklos tikslams, gali būti pripažįstami negaliojančiais. Taigi teisės aktuose nurodytas reikalavimas įtvirtinti aiškiai, išsamiai veiklos tikslus, sritis ir rūšis nėra savitiksliis ir negali būti panaikintas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Asociacijų įstatymo pakeitimo projektu neturėtų būti atsisakoma galiojančio reikalavimo asociacijos įstatuose nurodyti asociacijos veiklos tikslus, kurie turi būti apibūdinti aiškiai ir išsamiai, nurodant veiklos sritis ir rūšis.

3. Asociacijų įstatymo pakeitimo projekto 5 straipsnyje dėstomoje Asociacijų įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje numatoma galimybė asociacijos įstatuose numatyti kitokius dalyvavimo asociacijoje būdus, kurie nėra laikomi naryste. Vis dėlto Asociacijų įstatymo pakeitimo projekte lieka neaišku ir neapibrėžta, ar kalbama apie dalyvavimą juridiniame asmenyje, ar apie kitas veikimo kartu su juridiniu asmeniu formas. Atsižvelgiant į tai, kad asociacijos tikslas yra koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus, o kitokios dalyvavimo asociacijose formos Asociacijų įstatymo pakeitimo projekte nėra reglamentuojamos, kaip ir nėra reglamentuojamos tokio dalyvavimo sukeltos teisinės pasekmės (taip pat ir dalyvaujančio asmens teisės ir pareigos), nustatius „kitokius dalyvavimo asociacijoje būdus“ galėtų būti paneigiama pačios asociacijos esmė – vienyti, koordinuoti visus narius, juos ginti ir kartu tenkinti viešuosius interesus. Asociacijų įstatymo pakeitimo projektu jau yra numatoma nauja galimybė asociacijų narių pasiūlytiems fiziniams asmenims (ne asociacijos nariams) būti kolegialaus valdymo organo nariais, be to, pagal šiuo metu galiojančio teisinio reguliavimo nuostatas asmenys gali dalyvauti asociacijos veikloje kitais pagrindais (pvz., bendradarbiavimo susitarimų, kitų civilinių sutarčių, darbo sutarčių, savanorystės ir panašaus pobūdžio pagrindais), kurie nepakeičia pačios narystės asociacijoje. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir įvertinant tai, kad Asociacijų įstatymas nenumato galimybės vienyti kitus asmenis, kurie nėra asociacijų nariai, turėtų būti atsisakyta šio pakeitimo Asociacijų įstatymo pakeitimo projekte.

4. Atsižvelgiant į tai, kad tarptautinių nevyriausybinų organizacijų steigimo tvarką reglamentuoja valstybių, kuriose jos steigiamos, nacionalinė teisė (stojimą į tarptautines nevyriausybines organizacijas – pačių organizacijų dokumentai ir valstybių nacionalinė teisė), siūlome tikslinti Asociacijų įstatymo pakeitimo projekto 6 straipsnyje numatytą Asociacijų įstatymo 15 straipsnio pakeitimą ir vietoje numatomos nuostatos „asociacija įstatų nustatyta tvarka gali įsteigti“ įrašyti „asociacija įstatų nustatyta tvarka gali priimti sprendimą įsteigti“.

5. Asociacijų įstatymo pakeitimo projekto 7 straipsnio 1 dalimi keičiamo Asociacijų įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 3 punkte siūloma nustatyti išimtį, kad asociacijos turtas galėtų būti perduodamas panaudos pagrindais asociacijos nariui, kuris yra pelno nesiekiantis juridinis asmuo. Taip pat siūloma keičiamo Asociacijų įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 4 punkte numatyti galimybę asociacijos turtą naudoti asociacijos nario, kuris yra pelno nesiekiantis juridinis asmuo, prievolėms užtikrinti. Tokiu reguliavimu nebūtų užtikrinamas visų narių lygiateisiškumas, nes galimybė naudotis asociacijos turtu panaudos pagrindais būtų suteikiama tik nariui – pelno nesiekiančiam juridiniam asmeniui. Būtent asociacijos narių diferencijavimas nėra pagrįstas ir tikslingas, nes šių juridinių asmenų tikslas yra koordinuoti asociacijos narių veiklą, atstovauti asociacijos narių interesams ir juos ginti ar tenkinti kitus viešuosius interesus, o siūlomas reguliavimas neatitiktų lygiateisiškumo principo. Taip pat asociacijos turto perdavimas asociacijos nariui iš esmės galėtų

būti laikomas asociacijos nario interesų tenkinimu ir neatitiktų asociacijos paskirties. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, turėtų būti atsisakyta šio pakeitimo Asociacijų įstatymo pakeitimo projekte.

6. Asociacijų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto 7 straipsnio 6 dalimi keičiamo Asociacijų įstatymo 16 straipsnio 4 dalyje siūloma atsisakyti nuostatos, kad asociacija negali priimti pinigų ar kito turto, jei duodantis asmuo nurodo juos naudoti kitiems, negu asociacijos įstatuose yra nustatyta, tikslams. Kaip ir minėta pirmiau šioje išvadoje, asociacijos teisinės formos juridiniai asmenys yra viešieji juridiniai asmenys, kurie turi specialųjį teisumą, t. y. jie gali turėti ir įgyti tik tokias civilines teises ir pareigas, kurios neprieštarauja jų steigimo dokumentams ir veiklos tikslams (Civilinio kodekso 2.74 straipsnio 2 dalis). Vadinasi, visa asociacijos veikla ir bet kokie veiksmai sietini su jos tikslais. Todėl gautą paramą asociacija taip pat turėtų naudoti tik įstatuose nustatytiems tikslams, nes kitokios veiklos asociacija vykdyti ir negali, o paramos priėmimas kitais nei asociacijos įstatuose nurodytais tikslais prieštarautų veiklos tikslams ir neatitiktų jau ir šiuo metu galiojančio reguliavimo. Atsižvelgiant į tai, pakeitimas vertintinas kaip neatitinkantis teisėkūros tikslingumo principo. Taigi turi būti atsisakyta siūlomo pakeitimo kaip neatitinkančio Civiliniame kodekse įtvirtinto reguliavimo ir viešųjų juridinių asmenų specialaus teismo turinio.

7. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalimi, teisės aktai, keičiantys ar nustatantys naują ūkio subjektų veiklos ar jos priežiūros teisinį reguliavimą, paprastai įsigalioja gegužės 1 dieną arba lapkričio 1 dieną, tačiau visais atvejais ne anksčiau kaip po 3 mėnesių nuo jų oficialaus paskelbimo dienos. Atsižvelgiant į tai, pagal nurodytą Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimą turėtų būti patikslinta Asociacijų įstatymo pakeitimo projekto 8 straipsnyje nustatoma įstatymo įsigaliojimo data.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras